

Preventivně výchovná činnost u Hasičského záchranného sboru České republiky

Patricie Milotová

Bakalářská práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Patricie Milotová
Osobní číslo:	L22148
Studijní program:	B1032A020002 Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Preventivně výchovná činnost u Hasičského záchranného sboru České republiky

Zásady pro vypracování

1. Zpracujte teoretický vstup do řešené problematiky zaměřené na druhý stupeň základních škol.
2. Posuďte současné přístupy používané při realizaci preventivně výchovné činnosti ze strany Hasičského záchranného sboru České republiky na druhém stupni základních škol.
3. Diskutujte možnou inovaci přístupů v rámci uvedené preventivně výchovné činnosti.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. MIKLÓS, Daniel. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky, 2018. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/metodicka-pomucka-podpis-.pdf.aspx>. [cit. 2024-06-03].
2. MINISTERSTVO VNITRA. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky, 2020. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2024-06-03]
3. MINISTERSTVO VNITRA. *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky, 2017. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-.pdf.aspx>. [cit. 2024-10-26].
4. ŘEHÁK, David; MARTÍNEK, Bohumír a LEGIERSKÁ, Petra. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-220-7.
5. SEDDIGHI, Hamed; LOPEZ LOPEZ, Monika; ZWITTER, Andrej; MULDOON; Meghan L.; SAJJADI, Homeira et al. Non-formal disaster education programs for school students in Iran: A qualitative study of the challenges experienced by stakeholders. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 2023, vol. 86, s. 12. ISSN 2212-4209.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jan Kyselák, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2025**

L.S.

prof. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení bakalářské práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na bakalářské práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne 2. května 2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou preventivně výchovné činnosti u Hasičského záchranného sboru České republiky. V teoretické části je zpracována česká i zahraniční rešerše se zdroji, které se dotýkají řešeného tématu, a rovněž přibližuje současné přístupy k realizaci preventivně výchovné činnosti na základních školách. Cílem praktické části je posouzení aktuálního stavu edukace žáků druhého stupně základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva prostřednictvím pozorování, spolu s metodou checklist, a rozhovorů s odborníky. Výstupem je návrh inovace pro zlepšení efektivity přístupů k preventivně výchovné činnosti.

Klíčová slova: Hasičský záchranný sbor České republiky, ochrana člověka za mimořádných událostí, ochrana obyvatelstva, preventivně výchovná činnost, vzdělávání

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of preventive and educational activities of the Fire Rescue Service of the Czech Republic. In the theoretical part, the Czech and foreign literature search with sources that touch on the topic is processed and also introduces current approaches to the implementation of preventive educational activities in primary schools. The aim of the practical part is to assess the current state of education of second grade pupils in primary schools in the field of public protection through observation, together with the checklist method, and interviews with experts. The output is a proposal for innovation to improve the effectiveness of approaches to preventive and educational activities.

Keywords: Fire and Rescue Service of the Czech Republic, human protection during emergencies, population protection, preventive and educational activity, education,

V první řadě bych ráda poděkovala panu Ing. Janu Kyselákovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení této práce, jeho ochotu a trpělivý přístup. Velký dík patří panu kap. Vlastimilovi Štrumfovi i celému Územnímu odboru ve Svitavách za spoustu rad z hasičské praxe.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná v IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST U HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	14
1.1 REŠERŠE DOSTUPNÝCH ZDROJŮ	14
1.2 HISTORIE A SOUČASNOST PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI U HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU	18
1.2.1 Branná výchova	18
1.2.2 Preventivně výchovná činnost	19
2 SOUČASNÉ PŘÍSTUPY K REALIZACI PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	22
2.1 METODY A FORMY VÝUKY POUŽÍVANÉ HASIČSKÝM ZÁCHRANNÝM SBOREM ČESKÉ REPUBLIKY	22
2.2 SPOLUPRÁCE HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY S DALŠÍMI SUBJEKTY	24
3 DÍLČÍ ZÁVĚR	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 NAPLŇOVÁNÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY V PRAXI	29
4.1 DEN SE SLOŽKAMI IZS VE SVITAVÁCH	29
4.2 PROJEKTOVÝ DEN NA ZÁKLADNÍ A MATEŘSKÉ ŠKOLE TRSTĚNICE	33
4.3 CHECKLIST	36
4.4 STRUKTUROVANÉ ROZHOVORY	38
5 MOŽNÉ INOVACE PŘÍSTUPŮ V PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	48
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	58
SEZNAM TABULEK	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60

ÚVOD

Již z minulosti je známo, že vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva má dlouhou historii. Člověk se od nepaměti setkává s riziky, která mohou jakýmkoliv způsobem ohrozit životy, zdraví nebo majetkové hodnoty. Právě proto je neopomenutelnou součástí každého života příprava na potenciální ohrožení. Prevence před ohrožením je velmi podstatná, a tudíž by měla začínat již v útlém věku. Vzděláváním problematiky týkající se ochrany obyvatelstva i požární ochrany se zabývá preventivně výchovná činnost. Kořeny vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na území České republiky sahají až na začátek 20. století, kdy probíhaly první snahy o začlenění této problematiky do výchovy dětí i mládeže. Na základních školách byla nejprve ochrana obyvatelstva zařazena do povinné branné výchovy. Do jejího vzdělávání se zapojovaly i dobrovolné organizace jako například Svaz pro spolupráci s armádou, který se zaměřoval na činnosti spojené s obranou státu. Branná výchova se průběžně transformovala do programu Ochrana člověka za mimořádných událostí. Uktvují jej rámcové vzdělávací programy, které zařazují edukaci ochrany obyvatelstva do výuky na základních a středních školách.

Hasičský záchranný sbor České republiky sehrává v této oblasti klíčovou roli. Kromě zásahové činnosti se systematicky věnuje preventivně výchovné činnosti, jejímž cílem je zvyšování povědomí o rizicích, rozvoj znalostí a dovedností potřebných k ochraně života, zdraví a majetku a podpora odpovědného chování obyvatel v případě mimořádných událostí. Preventivní činnosti jsou zaměřeny na různé cílové skupiny. Zvláštní pozornost je věnována dětem a mládeži, pro které jsou připravovány speciální programy, projektové dny, soutěže či praktické ukázky. Při realizaci Hasičský záchranný sbor spolupracuje se školami, neziskovými organizacemi, médii i širokou veřejností.

Cílem bakalářské práce je interpretace způsobu realizace preventivně výchovné činnosti Hasičským záchranným sborem České republiky na druhém stupni základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva a návrh inovace přístupů v rámci této preventivně výchovné činnosti v uvedené oblasti.

Pro práci je použito pozorování v kombinaci s metodou checklist, který slouží k vyhodnocení efektivity naplňování preventivně výchovné činnosti pro druhý stupeň základních škol. Dále je využit strukturovaný rozhovor s vybranými příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky ke zjištění aktuálního stavu preventivně výchovné činnosti, jejího vývoje v posledních letech i budoucího potenciálu.

Omezující podmínkou pro vypracování práce je zaměření pouze na žáky druhého stupně základních škol, a to na preventivně výchovnou činnost směřující ke vzdělávání v ochraně obyvatelstva.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST U HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČERSKÉ REPUBLIKY

Preventivně výchovná činnost se zaměřuje na vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany napříč různými cílovými skupinami.

Ochranou obyvatelstva se dle zákona č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému rozumí „*plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku*“. (Česko, 2000)

Požární ochranou je soubor opatření a postupů zahrnujících využití technických a organizačních prostředků k prevenci vzniku požáru a minimalizaci jeho následků. Zahrnuje například povinná školení zaměstnanců v oblasti požární bezpečnosti, praktickou instruktáž obsluhy specifických zařízení nebo aplikaci požadavků stanovených legislativou a technickými normami. (BOZP.cz, © 2024) Cílem požární ochrany dle „*zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně*“ je ochrana života, zdraví, majetku a životního prostředí před následky požárů.

1.1 Rešerše dostupných zdrojů

Česká literatura

Publikace **Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy** je rozdělena do tří teoretických bloků – „*I. Hrozby a výzvy pro zajišťování bezpečnosti; II. Strategie, koncepce a regulace bezpečnostní politiky; III. Zdrojové limity bezpečnostní politiky*“. Třetí blok zahrnuje kapitolu „*Sféra individuální a občanské připravenosti na mimořádné události a krizové situace*“. Autor se v této kapitole zaměřuje na zapojení občanů do bezpečnostního systému, ale i na další nástroje a opatření, které podporují individuální zvyšování připravenosti na potenciální nežádoucí jevy. Podkapitola popisuje historický kontext vzdělávání občanů v oblasti ochrany obyvatelstva až po současnou formu preventivně výchovné činnosti, která je v gesci Hasičského záchranného sboru České republiky. (Balabán, Pernica a kol., 2015)

Autorka Miroslava Kovaříková ve své elektronické knize **Krizové situace ve škole: Bezpečnostní problematika ve školní praxi** popisuje implementaci bezpečnostní problematiky do edukačního prostředí či konkrétně bezpečnostní problematiku ve školní

praxi. Dále prolíná školní praxi s dopravní bezpečností, požární ochranou i problematikou spojenou s mimořádnými událostmi. (Kovaříková, 2020)

Kniha **Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb** autorů Davida Řeháka, Bohumíra Martínka a Petry Legierské se zaměřuje na charakteristiku všech úkolů civilní ochrany, které ochrana obyvatelstva plní. Mimo jiné se zabývá historickým vývojem i současností vzdělávání obyvatelstva v oblasti požární ochrany i ochrany obyvatelstva. Autoři zde podrobněji představují celou řadu projektů zaměřených na preventivně výchovnou činnost, jako je například Hasík CZ, Záchranný kruh aj. Jedná se o poměrně aktuální zdroj, i přes to, že kniha byla vydána v roce 2019. (Řehák et al., 2018)

Autoři ve své knize **Psychosociální krizová spolupráce** primárně dávají čtenářům možný pohled očima odborníků na jejich zkušenosti s prožitky během mimořádných událostí. Bohumila Baštecká zahrnuje do knihy i problematiku krizového řízení a ochrany obyvatelstva. Konkrétně v podkapitole „*Ochrana a připravenost obyvatelstva*“ je podrobně rozebraný historický i legislativní vývoj ochrany obyvatelstva. Dále je zde vzpomínána komparace připravenosti obyvatelstva na vznik potenciálních hrozeb, konkrétněji fakt, že v dnešních podmínkách je přístup lidu spíše laxní oproti civilní obraně v době socialismu, kdy základní informací bylo lehnout si nohama k výbuchu a vyškolenost osob byla na zcela jiné úrovni. (Baštecká a kol., 2013)

Odborná kniha zpracovaná v rámci fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně **Základy ochrany obyvatelstva v České republice** není určena pouze studentům této univerzity, ale i veřejnosti. Kniha přináší odborný pohled na problematiku ochrany obyvatelstva v souvislosti s aktuálními hrozbami, koncepcemi i názory podloženými vědeckými poznatky. Šestá kapitola „*Hlavní opatření ochrany obyvatelstva*“ zahrnuje témata „*Příprava obyvatelstva k ochraně obyvatelstva*“ a „*Osobní připravenost obyvatelstva*“. Tyto podkapitoly apelují na nutnost připravenosti obyvatelstva na mimořádné a jiné události i na důležitost osobního přístupu občanů k informacím o náležitostech ochrany obyvatelstva. (Hradil et al., 2018)

Zahraniční literatura

Concept Note: International Day for Disaster Risk Reduction 2024, tedy zápis o Mezinárodním dni pro snižování rizika katastrof z roku 2024. Dokument cílí na roli vzdělávání o ochraně a posilování připravenosti dětí a mládeže na katastrofy. Klíčové

priority zahrnují bezpečné školy, vzdělávání dětí o rizicích a jejich aktivní zapojení do prevence a reakce. (UNDRR, 2024)

Dokument **Child centered early warning systems: Examples and good practice** se zaměřuje na zlepšení systémů včasného varování a budování odolnosti vůči katastrofám, zejména pro děti a komunity. Důraz je kladen na dětem přizpůsobené varovné systémy, posilování znalostí o rizicích, monitorování a předpovědi katastrof, efektivní komunikaci varování a zvyšování připravenosti na krizové situace. Příklady zahrnují vzdělávání v oblasti bezpečnosti škol na Filipínách, monitorování záplav na Šalamounových ostrovech, rizikovou komunikaci v Bosně a přípravu na El Niño v Indonésii. Dokument ukazuje praktické kroky, jak zapojit děti a komunity do předcházení katastrofám a zlepšit jejich schopnost reagovat na krizové situace. (Save the Children, 2024)

Studie **Non-formal disaster education programs for school students in Iran: A qualitative study of the challenges experienced by stakeholders** se zaměřuje na identifikaci problémů spojených se současnými vzdělávacími programy v Íránu, jejichž cílem je připravit děti na případné katastrofy. Mezi hlavní neformální vzdělávací programy v této oblasti patří „*Školní program cvičení pro případ zemětřesení a bezpečnosti*“ (ESSD) a „*Program připravenosti žáků na nepříznivé dny*“ (DADRAS). Tyto programy jsou realizovány ve spolupráci různých organizací. Výzkumu se zúčastnili respondenti zahrnující školní studenty, pracovníky Červeného půlměsíce, zaměstnance ministerstva školství, ředitele škol, dobrovolné školitele, členy zdravotnických záchranných služeb a hasičů. (Seddighi et al., 2023)

Další dokumenty

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení, vydaná ministerstvem vnitra České republiky, je směřována na vzdělávání odborníků a vytyčuje tak i konkrétní cílové skupiny do devíti skupin. V rámci systému vzdělávání odborníků popisuje formy vzdělávání a systémové řešení přístupu k jednotlivým cílovým skupinám zahrnutých do systému edukace. Koncepce mimo to obsahuje přesný legislativní rámec vzdělávání, analýzu současného stavu či koordinaci vzdělávacího procesu. (Ministerstvo vnitra, 2017)

Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti zpracovaná ministerstvem vnitra, přesněji tedy generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „GŘ HZS ČR“) stanovuje působnosti orgánů

a institucí v oblasti vzdělávání obyvatelstva, které jim vycházejí z platné legislativy. Metodická pomůcka poskytuje přehled hlavních cílových skupin, nejčastěji používaných metod vzdělávání a osvěty, klíčových cílů vzdělávacího procesu a mimo jiné obsahuje i checklisty zaměřené na specifikované cílové skupiny. Tyto checklisty slouží jako vodítko pro přednášející, aby se ujistili, že s danou skupinou pokryli všechny podstatné oblasti. (Miklós, 2018)

České weby

Webové stránky **České asociace hasičských důstojníků** propaguje prevenci a ochranu obyvatelstva prostřednictvím odborných článků, vzdělávacích materiálů a školení. Web se zaměřuje na podporu profesionálního vzdělávání v oblasti požární ochrany a pořádání osvětových kampaní. Jedním z jejích projektů je podpora dobrovolných hasičských sborů a šíření osvěty mezi mladou generací. (Česká asociace hasičských důstojníků, © 2024)

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“) na svém webu publikuje vzdělávací materiály, informace o mimořádných událostech, návody pro občany, jak se správně zachovat při krizových situacích, a nabízí instruktáže ke správnému chování v případě požáru. Web rovněž poskytuje aktuality o projektech a kampaních, jako jsou Hasík CZ či Ochrana člověka za mimořádných událostí a informace z oblasti ochrany obyvatelstva i veškeré stěžejní informace pro veřejnost z této problematiky. (Hasičský záchranný sbor České republiky, © 2024)

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska podporuje zejména dobrovolné hasičské sbory a jejich preventivně výchovnou činnost v komunitách. Na svém webu nabízí informace o akcích, soutěžích, školeních a vzdělávacích materiálech pro širokou veřejnost, včetně tematických programů pro děti a mládež. Web zahrnuje sekci ochrany obyvatelstva, ve které se nachází dokumenty, informace k preventivně výchovné činnosti a vzdělávání. (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, © 2024)

Zahraniční weby

Web **California Department of Public Health** (dále jen „CDPH“), spravovaný Ministerstvem veřejného zdraví státu Kalifornie, se zaměřuje na celou řadu oblastí včetně ochrany zdraví obyvatel, ale i krizového řízení či krizové připravenosti. CDPH nabízí zdroje a nástroje, které pomáhají jednotlivcům i komunitám připravit se na různé mimořádné události, jako jsou přírodní katastrofy a pandemie. Mezi poskytované materiály patří vzdělávací příručky, praktická doporučení a informační materiály, jež usnadňují pochopení

postupů přípravy a reakcí na krizové situace. Dále jsou na stránce k nalezení školení o správném chování během katastrof a přístupy k minimalizaci rizik. (California Department of Public Health, © 2024)

Web **SchoolSafety.gov** vlády Spojených států poskytuje školám, rodičům i komunitám nástroje společně s informacemi na podporu prevence, přípravy a reakce na možné hrozby, které by potenciálně ohrožovaly školní prostředí. Hlavními oblastmi, na které se web zaměřuje, jsou například prevence násilí, kybernetická bezpečnost, ale i havarijní plánování, konkrétně tedy příprava škol na mimořádné události, včetně evakuace, ukrytí, krizového řízení atd. (SchoolSafety.gov, © 2024)

Web **UNDRR.org** je oficiální stránkou Úřadu Organizace spojených národů pro snižování rizika katastrof (United Nations Office for Disaster Risk Reduction). Tento úřad se zaměřuje na koordinaci globálních aktivit v oblasti snižování rizik katastrof. UNDRR se soustředí na podporu prevence a připravenosti na katastrofy, k tomu poskytuje doporučení a strategie pro snížení rizik. Dalšími oblastmi jsou například včasné varování pro všechny či výzkum analýz, které pomáhají pochopit rizika katastrof a účinně na ně reagovat. (UNDRR, © 2024)

1.2 Historie a současnost preventivně výchovné činnosti u hasičského záchranného sboru

V českých zemích bylo předávání vědomostí v oblasti připravenosti na možná rizika, první pomoc a další aktivity realizováno formou branné výchovy až do roku 1991. Avšak tímto rokem nastalo na území státu vzdělávací vakuum. Od začátku 21. století se do školství vrátilo vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany, tzv. preventivně výchovná činnost.

1.2.1 Branná výchova

Branná výchova v Československu v letech 1925–1945 byla formou občanské přípravy na krizové situace a součástí širšího konceptu ochrany obyvatelstva. Zahrnovala výuku základních dovedností pro přežití, organizaci a reakci na vojenské či jiné ohrožení. Spojovala se se školním vzděláváním i veřejnými cvičeními. Postupně se rozšiřovala o koncepty civilní obrany, které zdůrazňovaly nejen vojenské, ale i nevojenské hrozby. Již v druhé polovině 19. století se dr. Miroslav Tyrš zabýval touto problematikou ve svých publikacích. Po Tyršovi se této oblasti věnovalo mnoho dalších autorů, kteří se soustředili

na brannou výchovu, cvičení a zvyšování branné zdatnosti, a to nejen ke konci 19., ale i na počátku 20. století. (Kyselák a Rožňák, 2022)

Dle **zákona č. 92/1951 Sb., o branné výchově** bylo účelem branné výchovy „*zajištění řádné přípravy nejširších vrstev pracujícího lidu k plnění úkolů obrany vlasti, prohloubení jednoty pracujícího lidu s lidově demokratickou armádou, výchova pracujícího lidu k věrnosti a spojeneckému svazku se Sovětským svazem a se státy lidové demokracie, zvýšení jeho odhodlanosti a schopnosti k obraně vlasti a tím i úsilí o zajištění světového míru.*“

Branná výchova byla realizována především prostřednictvím Svazu pro spolupráci s Armádou (dále jen „SVAZARM“), který fungoval jako dobrovolná organizace. (Československo, 1951) SVAZARM vznikl v roce 1951. Jednalo se o jednu z československých sportovních a tělovýchovných organizací. Kromě sportovních aktivit se podílel na přípravě branců pro základní vojenský výcvik a na realizaci zájmových činností souvisejících s obranou státu, např. sportovní střelba, parašutismus, potápění, letectví, motorismus apod. Veškeré činnosti byli financovány ministerstvem financí a dalšími subjekty. (Procházka a Capoušek, 2018)

Nový **zákon o branné výchově č. 73/1973 Sb.** definuje cíl branné výchovy jako dosažení toho, „*aby každý československý občan cítil vysokou odpovědnost za osud své socialistické vlasti, byl vždy připraven postavit se na její obranu a obětavě bojovat za její svobodu a nezávislost, za vítězství komunismu v naší vlasti.*“ (Československo, 1973)

Branná výchova, jakožto povinný předmět, byla vyučována na základních a středních školách v období mezi lety 1973 a 1991. Vzdělávání zaměřené na ochranu člověka za mimořádných událostí prošla v průběhu času celou řadou změn. Od roku 1991 se ve školách téměř neřešila problematika ochrany člověka při mimořádných událostech, poskytování první pomoci a podobná témata. V důsledku toho se minimálně jedna generace nemohla dostatečně připravit na zvládání rizik, s nimiž by se mohla v průběhu života setkat. (Řehák et al., 2018)

1.2.2 Preventivně výchovná činnost

Na základě odstranění povinné branné výchovy ze vzdělávání nastala potřeba znovu řešit edukaci obyvatelstva o bezpečnostních tématech. Na začátku 21. století tak bylo doporučeno zařadit do vzdělávacích osnov řešení této problematiky. Následně bylo nařízeno ukotvit ochranu člověka za mimořádných událostí prostřednictvím rámcových vzdělávacích programů.

Jedná se o „*souhrn organizačních, technických a provozních opatření a činností zaměřených na výchovu obyvatelstva s cílem předcházet vzniku mimořádných událostí a v případě jejich vzniku dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů mimořádné události na zdraví, životy, majetek či životní prostředí odpovídajícím chováním obyvatelstva.*“ (Ministerstvo vnitra, 2016)

Na realizaci preventivně výchovná činnost (dále jen „PVC“) se nejvíce podílí ministerstvo vnitra, specificky generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. Jedná se především o maximální využití informativních forem, kterými je třeba seznamovat obyvatelstvo o mimořádných událostech a konkrétních krocích směřujících k jejich překonání. GŘ HZS ČR podporuje teoretickou i praktickou výuku na školách, tvorbu edukativních materiálů a další aktivity spojené s přípravou obyvatelstva. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024d)

Důraz na edukaci obyvatelstva a posílení přípravy k sebeochraně ukotvuje i aktuální Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030. Tato Koncepce ukotvuje tři strategické cíle (dále jen „SC“), kterými jsou „*SC 1 Rozvoj podmínek ochrany obyvatelstva, SC 2 Podpora úkolů a opatření ochrany obyvatelstva, SC 3 Zvyšování účinnosti organizace ochrany obyvatelstva*“. Každý z těchto cílů je charakterizován čtyřmi tématy, které tento cíl specifikují. Konkrétně SC 2 zahrnuje vize pro tvorbu vzdělávacího rámce pro základní a střední školy ve formě programu Výchova k bezpečnosti a zahájení její realizace. Dále si tento cíl klade vizi k posílení sebeochrany obyvatel a celkové připravenosti k ní se zaměřením na moderní metody vzdělávání. (Ministerstvo pro místní rozvoj, © 2024)

Ochrana člověka za mimořádných událostí

„*Systém výuky uplatňovaný v rámci vzdělávací soustavy ČR a zaměřený na seznámení dotčené populace s problematikou ochrany obyvatelstva, zejména s principy sebeochrany a vzájemné pomoci.*“ Posláním je podpora získání znalostí a dovedností, které jsou podstatné k minimalizaci negativních vlivů mimořádných událostí, poskytnutí pomoci sobě, ale i ostatním ohroženým osobám alespoň do doby příjezdu profesionální pomoci. (Ministerstvo vnitra, 2016)

Program Ochrana člověka za mimořádných událostí (dále jen „OČMU“) byl poprvé zaveden experimentální formou již v roce 1999 vydáním Pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). V návaznosti na rozsáhlé povodně v roce 2002 byl Pokyn MŠMT rok poté aktualizován. Roku 2003 bylo nařízeno zařazení programu

OČMU do výuky pro základní a střední školy. Jeho zcela decentralizovaný způsob výuky a časová dotace (6 hodin ročně v každé ročníku) však mohou vyvolávat pochybnosti o tom, do jaké míry a s jakou důkladností je tato problematika skutečně probírána. (Balabán, Pernica a kol., 2015; Vilášek a Fus, 2023) Vzhledem k nedostatku kvalifikovaných učitelů na základních a středních školách se Hasičský záchranný sbor aktivně zapojil do jejich vzdělávání a propagace souvisejících témat a materiálů. Mezi tyto aktivity lze zařadit:

- asistenci při přípravě praktických cvičení v oblasti OČMU,
- organizaci tematicky zaměřených soutěží,
- pořádání besed pro žáky a studenty či pedagogy,
- ukázky činnosti jednotek požární ochrany integrovaného záchranného systému,
- exkurze škol na stanicích HZS krajů,
- tvorba nebo spolupráce na přípravě učebnic a příruček pro výuku,
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti OČMU. (Vilášek a Fus, 2023)

Problematika OČMU je v České republice integrována do **rámcových vzdělávacích programů** (dále jen „RVP“) pro základní a střední školy. V roce 2013 došlo v rámci revize RVP pro základní vzdělání k podrobnějšímu zpracování témat OČMU. Tato oblast vzdělání byla rozdělena do různých předmětů napříč ročníky. V těchto předmětech se žáci seznamují s různými typy mimořádných událostí, ať už antropogenními tak naturogenními, a učí se správným postupům při jejich zvládnutí. Zařazení OČMU do RVP a spolupráce mezi školami, MŠMT a HZS ČR vytváří komplexní rámec pro vzdělávání žáků a studentů v oblasti ochrany před nežádoucími mnohdy nepředvídatelnými jevy. Tato spolupráce je klíčová pro zajištění bezpečnosti a připravenosti obyvatelstva na krizové situace. (Talichová, 2018) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytuje učitelům podklady pro výuku témat nejen oblasti OČMU, ale i pro dopravní výchovy na základní škole. Tyto materiály slouží jako pomůcka pro pedagogy při efektivní realizaci výuky v těchto oblastech. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013-2024)

2 SOUČASNÉ PŘÍSTUPY K REALIZACI PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Vzdělávání a příprava od útlého věku je stěžejní k prohlubování znalostí a návyků vedoucích k připravenosti na vznik mimořádných událostí. V rámci OČMU na základních školách je žákům předáváno dostatek informací tak, aby přiměřeně ke svému věku byli schopni reagovat na běžná rizika i mimořádné události a uvědomovali si důležitost sebeochrany. Na prvním stupni je doporučovanou formou prožitková pedagogika, jakožto praktické ukázky či simulace, které jsou efektivní a pro děti nejpochopitelnější. Metody a formy výuky na druhém stupni se vybírají s ohledem na vyučovaný předmět, podle potřeb a zkušeností žáků. Je vhodné uplatňovat formy motivace, které následně práce žáků stimulují. (MV– generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2019) Formy sdělování informací je nutné volit pečlivým způsobem, jelikož jsou děti velmi ovlivnitelná skupina obyvatel. Veškeré informace, které jsou nasbírány v útlém věku jsou následně využívány a rozšiřovány v průběhu života. PVC pro tuto cílovou skupinu je třeba řešit v úzké vazbě s učiteli. (Miklós, 2018)

2.1 Metody a formy výuky používané Hasičským záchranným sborem České republiky

Hasičský záchranný sbor je jediným neozbrojeným sborem v České republice. Jedná se o správní orgán v oblasti požární ochrany. (Mates et al., 2023) Od doby, kdy byla problematika OČMU uvedena do škol podílí se HZS na zpestření edukace na základních, středních a vyšších odborných školách. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b) HZS realizuje celou řadu aktivit, které napomáhají při výuce. Stěžejními aktivitami jsou tedy:

A) Činnosti podporující výuku OČMU

Na těchto činnostech spolu s HZS spolupracují i další organizace. Těmito organizacemi jsou například Hasík CZ, Asociace Záchranný kruh, Centrum pro bezpečný stát, Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí a další. Tyto organizace realizují dlouhodobé výukové programy, se kterými základní školy spolupracují při vzdělávání. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b)

B) Pomoc s přípravou praktických cvičení nebo projektových dní ve škole, exkurze na hasičských stanicích krajů a besedy pro žáky, studenty a pedagogy

HZS ČR realizuje řadu aktivit zaměřených na vzdělávání a praktickou přípravu dětí, studentů, učitelů i budoucích pedagogů v oblasti OČMU. Tyto aktivity přispívají ke zvyšování povědomí o bezpečnosti a zlepšení připravenosti na různé neočekávané jevy. Školy mohou využívat odborné činnosti při realizaci a plánování projektových dní i jiných cvičení. Výuka ozvláštněna odborným výkladem profesionálů má pro děti velký přínos pro pochopení problematiky. Krajské stanice HZS rovněž umožňují exkurze s ukázkou techniky a nahlédnutí do každodenní práce profesionálních hasičů. Tento druh aktivity je u dětí velmi oblíbený. Díky těmto aktivitám HZS ČR nejen vzdělává, ale také motivuje mladé lidi k většímu zájmu o prevenci a bezpečnost, čímž přispívá k celkové bezpečnosti ve společnosti. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b)

C) Soutěže pro děti a mládež

Soutěže organizované HZS krajů mají za cíl zábavnou formou vzdělávat a aktivně zapojit děti do oblasti bezpečnosti při mimořádných událostech i běžných rizicích. Soutěže jsou přizpůsobeny věku a zájmům účastníků, a proto se těší velké oblibě mezi školami i veřejností. Jedná se o soutěže vědomostní, pohybově-vědomostní či výtvarné a literární. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b)

D) Tvorba učebnic, příruček a materiálů pro výuku v tištěné i elektronické podobě

Webové stránky Hasičského záchranného sboru představují konkrétní pomůcky pro základní a střední školy, které je vhodné zařadit do výuky OČMU. HZS je tvůrcem příruček, videokazet s filmy či DVD. Veškeré dokumenty jsou na tomto webu volně ke stažení. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024c)

E) Proškolení učitelů

HZS ČR zajišťuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Tato činnost je akreditována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a vychází z rámcových vzdělávacích programů. Jedná se o seznámení s obsahem výuky OČMU prostřednictvím konkrétních postupů, jak problematiku zařadit do výuky. Učitelům jsou představovány dostupné literární i filmové zdroje. Úspěšní absolventi kurzů získávají osvědčení o absolvování, které je zařazeno do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, ale i přes snahu HZS není stav

proškolených učitelů optimální. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b)

2.2 Spolupráce Hasičského záchranného sboru České republiky s dalšími subjekty

Hasičský záchranný sbor České republiky hraje klíčovou roli v preventivně výchovné činnosti zaměřené na ochranu obyvatelstva a požární prevenci. Tato činnost je realizována ve spolupráci s různými subjekty, což zvyšuje její efektivitu a dosah.

Spolupráce se školami a vzdělávacími organizacemi

Nejrozšířenější programem ve spolupráci se školami je **Hasík CZ**. Soustředí se na základní školy a vzdělávání dětí formou besed a přednášek zaměřených na ochranu obyvatelstva a požární ochranu. S tímto programem spolupracují některé HZS krajů. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b) Program je realizován ve spolupráci profesionálních hasičů a pedagogů. Cílovou skupinou jsou žáci základních škol, přičemž preventivní program je rozdělen a následně realizován ve dvou základních částech. První část programu obsahuje jednoduché a základní informace, které jsou přizpůsobeny dětem zhruba ve věku 7 až 10 let, tedy žákům 1. stupně základních škol. Na 2. stupni, konkrétně od šesté třídy, je obsah výuky rozšířen o náročnější témata. Forma přednášek je již méně hravá než u mladších dětí, ale stále klade důraz na otevřenou komunikaci a interaktivní dialog, který zůstává klíčovou součástí výuky. (Hasík CZ, © 2024)

Spolupráce s neziskovými organizacemi

HZS ČR spolupracuje s neziskovými organizacemi, jako je **Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska** (dále jen „SH ČMS“). Spolupráce zahrnuje organizaci preventivně výchovných akcí pro děti a mládež, jako jsou RESCUE campy, které mají za cíl připravit mladé hasiče na budoucí působení v jednotkách požární ochrany. Sdružení má na území České republiky celou řadu kolektivů mladých hasičů, které navštěvují děti již od 6 let. Vedoucí těchto kolektivů úzce spolupracují se základními školami a podílejí se na výchově ostatních dětí. Informace jsou předávány prostřednictvím komunikace mezi členy Sdružení a žáky základní školy. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b) SH ČMS aktivně spolupracuje s HZS ČR na realizaci projektů zaměřených na prevenci a výchovu obyvatelstva. Tyto dvě organizace mají společně uzavřenou „*Smlouvu o spolupráci mezi GŘ HZS ČR a SH ČMS*“, která ukotvuje oblast hasičského sportu, PVČ

či vzdělávání členů sborů dobrovolných hasičů. Jedním z klíčových projektů, na němž se SH ČMS podílí, je iniciativa "Záchranný kruh". Tento projekt nabízí vzdělávací materiály a nástroje zaměřené na identifikaci rizik a správné postupy v krizových situacích. Zapojit se do něj lze buď prostřednictvím SH ČMS, nebo ve spolupráci s příslušným Hasičským záchranným sborem krajů. (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, © 2024) Významnou roli v rámci preventivně výchovné činnosti hraje v rámci SH ČMS hraje Skupina dobrovolníků ochrany obyvatelstva (dále jen „SDOO“). Skupinu lze využít k řešení mimořádných událostí či krizových situací na základě uzavřené „*Dohody o plánované pomoci na vyžádání*“ nebo na základě výzvy velitele zásahu. Kromě úkolů na úseku ochrany obyvatelstva se rovněž podílejí na vzdělávání širší veřejnosti a preventivně výchovné činnosti. (Ústřední odborná rada ochrany obyvatelstva, 2024)

Občanské sdružení Záchranný kruh je organizace zaměřená na vzdělávání, prevenci a přípravu na mimořádných událostí i jiná rizika. Od roku 2005 propojuje záchranářské, vzdělávací a jiné instituce a vyvíjí interaktivní materiály, které pomáhají cílovým skupinám, zejména dětem, mládeži, rodičům a pedagogům, lépe pochopit a zvládat neočekávané situace. (Záchranný kruh, © 2024)

Obrázek 1 Svět záchranářů Karlovy Vary

(Neverty s. r. o., © 2019-2025)

Organizace nabízí praktické výukové programy a projekty jako „Svět záchranářů“ v Karlových Varech, kde se děti i dospělí učí první pomoc, dopravní bezpečnost a další

témata prostřednictvím zážitkových aktivit. (Záchranný kruh, © 2024) Asociace záchranný kruh je rovněž tvůrcem projektu pod totožným názvem „*Záchranný kruh*“. Projekt si klade za cíl zvýšení vzdělávání obyvatelstva a celkové připravenosti na mimořádné události i běžná rizika. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024b) SH ČMS také organizuje a podporuje různé vzdělávací akce, semináře a školení pro své členy, zejména pro referenty prevence, kteří následně působí v jednotlivých sborech dobrovolných hasičů. Cílem je zvýšit odbornou připravenost členů pro aktivní preventivní a výchovnou činnost a vybavit je potřebnými informacemi a materiály. (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, © 2024)

Spolupráce místní samosprávy

Spolupráce zahrnuje řadu klíčových oblastí, kupříkladu **společné projekty a kampaně**. Místní samosprávy se podílejí na realizaci projektů zaměřených na zvýšení bezpečnosti obyvatel. Například projekt "*3 metry k životu*" upozorňuje na problematiku špatného parkování v sídlištích, které může bránit průjezdu záchranných složek. (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2024a) Další způsob spolupráce je **propagace a informování obyvatel**. Místní samosprávy využívají své komunikační kanály, jako jsou úřední desky, místní rozhlas či webové stránky, k šíření informací připravených ve spolupráci s HZS. Tím zajišťují, že obyvatelé mají přístup k aktuálním a relevantním informacím o bezpečnostních opatřeních a prevenci. (Vokáčová, 2019) Místní samosprávy rovněž **organizují preventivní akce nebo podporují vzdělávání ve školách**.

Spolupráce médií a veřejnosti

Spolupracování s médii a veřejností napomáhá efektivnímu šíření důležitých informací a zvyšuje celkovou připravenost společnosti na mimořádné události. Média a veřejnost hrají klíčovou roli v preventivně výchovné činnosti tím, že šíří informace a zvyšují povědomí o požární ochraně a ochraně obyvatelstva. Média, včetně televize, rozhlasu, tisku a online platforem, spolupracují s HZS při informování obyvatel o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a poskytují instruktáže a školení ke správnému chování při mimořádných událostech. (Blažek, 2014)

3 DÍLČÍ ZÁVĚR

Teoretická část práce se zaměřila na objasnění preventivně výchovné činnosti realizované Hasičským záchranným sborem České republiky v kontextu ochrany obyvatelstva a vzdělávání bezpečnostní problematiky v rámci výuky na základních školách. Byla provedena rešerše dostupných zdrojů, která ukázala, že preventivní činnost u HZS ČR má dlouholetou tradici, jež navazuje na historické základy branné výchovy a byla dále rozvinuta začleněním témat ochrany člověka za mimořádných událostí a jejich souvislostí s rámcovými vzdělávacími programy. Současné přístupy HZS ČR k realizaci preventivně výchovné činnosti na základních školách zahrnují širokou škálu metod a forem vzdělávání, mezi něž patří školení pedagogů, tvorba a distribuce příruček, organizace besed, projektových dnů a exkurzí. Klíčovou roli hraje rovněž spolupráce HZS ČR s médii, školami, neziskovými organizacemi a místní samosprávou, která umožňuje efektivní šíření osvěty a zapojení různých cílových skupin. Výsledky teoretické části potvrzují, že preventivně výchovná činnost HZS ČR představuje komplexní systém zaměřený na zvýšení povědomí veřejnosti o bezpečnostních rizicích a posilování schopnosti obyvatel správně reagovat při mimořádných událostech.

Důvodem řešení této problematiky v praktické části práce je zjištění, na jaké skutečné úrovni je vzdělávání dětí na druhém stupni základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Práce s dětmi v dospívajícím věku může být velmi komplikovaná kvůli jejich specifickým problémům, mezi něž patří nižší emoční vyspělost, sklon k rizikovému chování či neochota přijímat autoritu. Negativní faktory chování mohou následně snižovat účinnost preventivních programů. Zároveň se ukazuje, že stávající preventivně výchovné aktivity v České republice by bylo vhodné do určité míry inovovat a modernizovat přístupy k práci s cílovou skupinou, aby lépe odpovídaly jejich aktuálním potřebám.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 NAPLŇOVÁNÍ PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY V PRAXI

Realizace preventivně výchovné činnosti je velmi různorodá a obsáhlá. Nejenom příslušníci HZS ČR realizují aktivity, které poskytují žákům ucelený soubor dovedností a znalostí k zajištění bezpečnosti vlastní i svého okolí. Každá akce se od sebe liší, ale cíl uskutečnění je stejný a to, vzdělávat v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany při vzniku nežádoucích situací.

4.1 Den se složkami IZS ve Svitavách

Akce se uskutečnila dne 19. června 2024. Probíhala od 8:30 do 12 hodin v areálu Územního odboru Hasičského záchranného sboru ve Svitavách na adrese Olbrachtova 37.

Tato akce bývá realizována jednou za dva roky a pravidelně ji navštíví kolem tisíce zájemců. Den nebyl určen pouze pro žáky základních škol, ale zúčastnily se i děti ze škol mateřských a široká veřejnost.

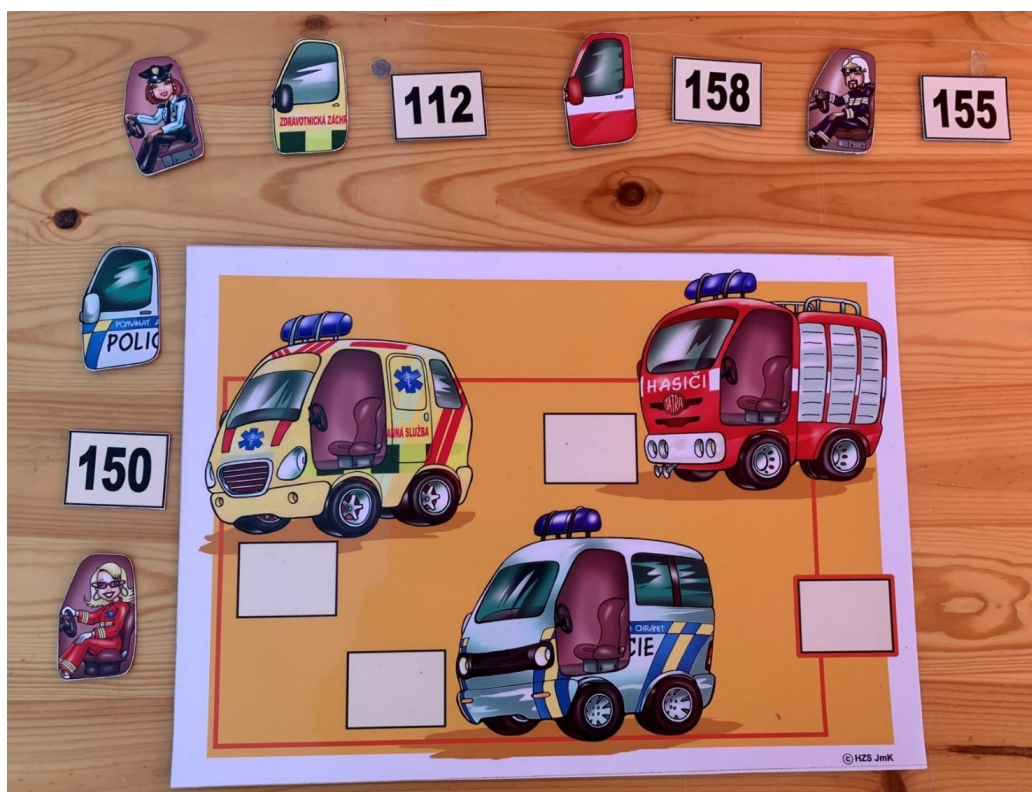
Cílem realizace bylo zpravidla přiblížení činnosti a náplně práce hasičů, policistů či záchranářů primárně dětem, ale i ostatním zájemcům. Den se složkami IZS je ideální formou preventivně výchovné činnosti, jelikož přesně takové akce vzbuzují v dětech školního věku největší zájem. Zúčastnili se zástupci jak základních, tak ostatních složek IZS, kteří měli svá vyčleněná stanoviště, a to konkrétně:

- Hasičský záchranný sbor ČR,
- Policie ČR,
- Záchraná zdravotnická služba,
- Celní správa,
- Městská policie.

Policie ČR spolu s Celní správou předvedly dynamický výcvik služebních psů směřujícího k zvládnutí situace při útoku nebezpečného pachatele či přistání policejního vrtulníku. Hasiči v úzké koordinaci s ostatními složkami zinscenovali na prostranství společný zásah u simulované dopravní nehody. Během této situace předvedli postup vyprošťování osoby z havarovaného vozidla za použití speciální techniky. Hasiči využili například vyprošťovací kleště, které by v reálné situaci však nebylo třeba využít v takové

míře, ale byla jimi vytvořena pro děti nezapomenutelná atmosféra. Všichni zástupci složek IZS, kteří se v areálu nacházeli ukazovali svou techniku a nechávali plnit děti předem připravené úkoly související s jejich pracovní náplní.

Autorka práce se účastnila tohoto Dne aktivně a otevřeně, a to na stanovišti preventivně výchovné činnosti HZS ČR. Na této akci přímo zasahovala do dění. Podílela se na přípravě dne, převážně pak na soutěžích pro děti. Na stanovišti se děti mohly zúčastnit celé řady aktivit od jednoduchých testů, či přiřazování čísel tísňového volání správným složkám, určování obsahu evakuačního zavazadla až po zkoušku hašení formou shazování prázdných plechovek proudem vody. Pro děti byly připraveny propagační materiály jako odměny za úspěšně zvládnutí úkolů.

Obrázek 2 Edukativní pomůcka k procvičení čísel tísňového volání

(Zdroj: vlastní, 2024; HZS Jihomoravského kraje, 2024)

Pomůcka s vozidly základních složek IZS byla určena spíše pro děti nižšího věku, ale i ti starší si mohli vyzkoušet své znalosti v číslech na tísňové linky včetně jednotného evropského čísla tísňového volání. Děti školního věku si nejlépe zapamatují čísla tísňového volání pomocí mnemotechnických pomůcek. Na Dni se složkami s IZS děti tak neměly problém se správným přiřazením těchto čísel, jelikož ze svých škol věděly, že např. číslo na hasiče je 150, protože 0 vypadá jako rybník nebo hadice, kterou hasič hasí požár. Stejně

tak číslo 8 v čísle 158 připomínající pouta, kterým přivolají pomoc policie nebo číslo na zdravotnickou záchrannou službu, tedy 155, kde číslo 5 znázorňuje invalidní vozík. Rovněž byli schopni správně určit číslo, kterým se dovolají všem složkám, tedy jednotné evropské číslo tísňového volání, jelikož 1 a 1 jsou 2 a to dá dohromady 112. Žáci sice správně určovali čísla na tísňové linky, ale následně měli problém s určením stěžejních informací, které je důležité sdělit, pokud by se na tísňové linky dovolali.

Obrázek 3 Edukativní pomůcka evakuačního zavazadla

(Zdroj: vlastní, 2024; HZS ČR, 2024)

Jednou z dalších využitých pomůcek byla magnetická tabulka, ke které měly děti na výběr velkou škálu předmětů, ze kterých vybíraly ty nejdůležitější. Určovaly ty, co by do evakuačního zavazadla skutečně patřily. Na výběr měly nejzákladnější předměty jako příbor či peníze, ale i velmi absurdní předměty jako společenské šaty a oblek nebo narozeninový dort. Napříč různými věkovými kategoriemi bylo možné pozorovat jiné uvažování dětí nad tím, co je pro ně opravdu důležité a jak moc si uvědomují vážnost možné nežádoucí situace, při které by takové zavazadlo skutečně musely zabalit. Práce s touto pomůckou byla pro účastníky velmi zábavná.

Všechny magnetické pomůcky, které má HZS k dispozici jsou pro žáky zajímavé a jejich praktické využití je i přínosné pro získání nových znalostí. Magnetické podložky je vhodné využít spíše pro menší skupiny dětí. U velkých skupin (např. celá třída) přestávají být efektivní, jelikož i dětská pozornost se v takovém případě snižuje.

HZS v rámci realizace preventivních akcí využívá informační bannery, které jsou vždy zaměřeny na určitou oblast ochrany obyvatelstva nebo požární ochrany.

Obrázek 4 Informační banner „Potřebuješ-li pomoc“

(Zdroj: vlastní, 2024; HZS ČR, 2024)

Na stanovišti PVC byl umístěn informační banner, který měl žákům poskytnout základní informace o správném volání na číslové linky a popsat jim rizika spojené se vznikem ohně.

4.2 Projektový den na Základní a mateřské škole Trstěnice

Tematický den zaměřený na PVČ se v Trstěnicích konal 25. června 2024 od 9:00 do 12:00 ve venkovních prostorech školy na adrese Trstěnice 12.

Akce byla určena pouze pro žáky základní školy, kterých je na škole asi 100. Účastnily se děti napříč všemi ročníky základní školy, avšak největším přínosem byl program pro ty na druhém stupni. Den byl organizován vedením školy, které pevně stanovilo harmonogram průběhu tohoto dne i přesné požadavky na odborný výklad u jednotlivých stanovišť. Na pomoc se zajištěním odborného programu byli přizváni zástupci:

- Hasičského záchranného sboru ČR,
- Záchrané zdravotnické služby,
- dobrovolných hasičů z obce
- a skautského oddílu.

Za cíl realizace této preventivní akce lze považovat posílení odpovědnosti dětí za vlastní bezpečnost i bezpečnost ostatních a zároveň seznámení žáků se zásadami ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Jedná se o velmi vhodnou formu PVČ, která děti baví. Praktické ukázky a úkoly výrazným způsobem podporují zájem dětí i jejich motivaci do aktivit, stejně tak napomáhají pochopení a zapamatování načerpaných znalostí.

Autorka práce se akce účastnila jako pasivní pozorovatel, nijak výrazně do dění a odborného výkladu nevstupovala. Během výkladu sledovala průběh programu, reakce dětí a formu, kterou je problematika ochrany obyvatelstva interpretována frekventantům projektového dnu.

Na Projektovém dni se děti střídaly na různých stanovištích po skupinách o 10 žácích, vždy v doprovodu učitele. Za úspěšné zvládnutí úkolu dostaly razítko. Po dokončení všech předem připravených úkolů je čekal finální běh s dalšími úkoly pro zopakování získaných znalostí, pro ty nejlepší následné odměny.

Na jednotlivých stanovištích si mohli účastníci vyzkoušet hašení pomocí džberové ruční stříkačky s dobrovolnými hasiči, u skautů, jak vázat různé druhy uzlů, základy první pomoci a podobné aktivity. Zástupci zdravotnické záchranné služby a HZS dětem mimo připravených úkolů předvedli techniku, kterou k výkonu svého povolání potřebují a denně využívají. Na stanovišti PVČ, kde se nacházela i autorka práce si děti mohly na vlastní kůži

vyzkoušet, jaké je to mít na zádech skutečný dýchací přístroj, či jaké je to mít na hlavě unikovou kuklu, která se využívá při evakuaci k ochraně dýchacích cest. Mimo ukázkou techniky a pracovní oděvů byly děti seznamovány s náležitostmi souvisejícími s voláním na tísňové linky a pracovní náplní příslušníků HZS. Zkouška výstroje byla pro žáky skutečným zážitkem. s protichemickým oblekem si mohli žáci vyzkoušet výstroj vodního záchranáře, postroj pro slaňování nebo běžnou výstroj každého hasiče.

Obrázek 5 Ukázka hasičské výstroje

(Zdroj: vlastní, 2024)

Kromě zkoušky zásahových obleků byly děti seznámeny s činností příslušníků HZS, ale i s náležitostmi ochrany obyvatelstva a požární ochrany. K tomu hasičům sloužily informační bannery, které ilustrovanou formou znázorňují nejpodstatnější údaje, které jsou dětem schopné pochopit. Na oblast požární ochrany byl určen informační banner s názvem „Bezpečná domácnost“, na kterém bylo jednoduchými ilustracemi znázorněno, jak by se v domácnosti mělo chovat, aby nevnikl nežádoucí požár. Příkladem takových aktivit je pravidelně nechávat kontrolovat komín, nenechávat zapnuté elektrospotřebiče nebo

nenechávat otevřený oheň bez dozoru. Dalším bannerem na stanovišti PVČ byl banner s názvem „Zásahy jednotek požární ochrany“ který dětem přiblížil hasičské povolání.

Obrázek 6 Informační banner „Jak volat na tísňové linky

(Zdroj: vlastní, 2024; HZS Pardubického kraje, 2024)

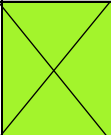
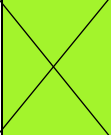
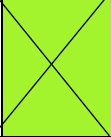
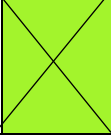
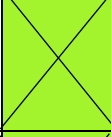
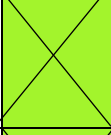
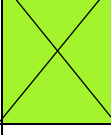
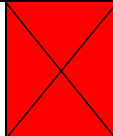
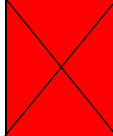
Na problematiku ochrany obyvatelstva byl určen informační banner zabývající se voláním na tísňové linky (viz obrázek 6). Děti si tak zopakovaly zásady správného volání a co mají v případě volání na tísňové linky sdělit.

4.3 Checklist

Metoda checklist slouží autorce práce k vyhodnocení efektivity akcí zaměřených na PVČ, kterých se účastnila. Zvolené otázky byly stanoveny před zahájením pozorování tak, aby autorka mohla přesně sledovat konkrétní projevy a chování účastníků i organizátorů. Checklist slouží k snazšímu vyhodnocení průběhu preventivní akce pro cílovou skupinu žáků druhého stupně základních škol.

Tabulka 1 Checklist

(Zdroj: vlastní, 2025)

Č.	Pozorovaný jev	Ano	Ne
1	Bylo prostředí vhodné pro daný typ preventivní akce?		
2	Byly k dispozici potřebné pomůcky a materiály?		
3	Byly metody vhodně zvolené s ohledem na věk účastníků?		
4	Byly informace podány srozumitelně pro cílovou skupinu?		
5	Byly během akce patrné pozitivní emoce (nadšení, smích, zapojení)?		
6	Objevily se během akce negativní emoce (nezájem, nuda, frustrace)?		
7	Byla délka akce přiměřená schopnosti udržet pozornost cílové skupiny?		
8	Bylo zřejmé, že účastníci pochopili hlavní myšlenku preventivní akce?		
9	Lze na základě pozorování říct, že účastníci získali nové znalosti?		

Prostředí

Na základě pozorování lze usoudit, že venkovní prostory jsou ideální volbou pro preventivní akce určené pro sledovanou cílovou skupinu, tedy žáky druhého stupně základních škol. Děti mají více prostoru, jak se mohou zapojit. V případě projektových dní mimo běžné školní prostředí jsou děti mnohem více zainteresovány a jsou schopny udržet pozornost na odborný výklad. I pro školitele, prezentující hasiče, se objevuje více možností, jak zaujmout žáky.

Pomůcky a materiály

V rámci akcí PVČ, kterých se autorka práce účastnila bylo využita řada užitečných materiálů (viz obrázek 2, 3, 4, 5, 6). Použité pomůcky byly adekvátní vzhledem k charakteru akcí, ale v návaznosti na aktuální zájmy žáků druhého stupně by připadaly v úvahu možné inovace potřebných nástrojů. Čím dál více zajímají děti moderní digitální věci a nynější materiály v kompetenci HZS jsou mnohdy poměrně zastaralé.

Metody

Forma projektových dní, kde děti plní předem připravené úkoly na různých stanovištích je jedna z nejefektivnějších metod k předání potřebných znalostí větší skupině osob. Pokud se děti střídají na vytypovaných stanovištích po skupinách, je pro školitele snazší zaujmout jejich vnímání a předat tak větší množství informací.

Pozitivní emoce

Při pozorování obou akcí zaznamenala autorka práce od účastníků spoustu pozitivních reakcí. Děti se převážně zapojovaly a byly nadšené zkoušet si připravené aktivity. Pozitivní atmosféru podporovala také vstřícnost a přístup lektorů, kteří děti motivovali, chválili za snahu a vytvářeli bezpečné prostředí pro zapojení všech účastníků.

Negativní emoce

Během pozorování obou akcí byly kromě pozitivních projevů patrné také některé negativní emoce, které jsou u žáků druhého stupně základních škol poměrně běžné. U několika jedinců se objevoval nezájem nebo projev nudy. V takovém případě znuděné děti nevěnovaly odbornému výkladu pozornost a byly rozptýlené. Někteří protáčely oči nebo měly ironické poznámky.

Časový rozsah

Časový rozsah obou pozorovaných akcí se ukázal jako vhodný a přiměřený schopnosti udržení dětské pozornosti. Programy byly rozděleny do kratších intervalů, ve kterých měli žáci možnost vystřídat různá stanoviště a vyzkoušet si spoustu aktivit. Délka akcí umožnila dostatečný prostor pro vysvětlení jak teoretických náležitostí, tak praktická cvičení u zástupců složek Integrovaného záchranného systému a dalších subjektů.

Hlavní myšlenka

Z průběhu obou sledovaných akcí nebylo vždy zcela zřejmé, že by všichni účastníci plně pochopili hlavní myšlenku preventivní akce. I přes to, že se žáci aktivně zapojovali do připravených aktivit a převážně projevovali pozitivní emoce a zájem o zapojení, při závěrečném opakování nedokázali z velké většiny propojit získané informace s reálnými situacemi, pro které jsou určeny. U části žáků bylo patrné, že vnímali akci spíše jako zpestření výuky nebo zábavný program, aniž by si plně uvědomili význam preventivních opatření a zásady správného chování v případě mimořádných událostí.

Nové znalosti

Na základě pozorování nelze jednoznačně říct, že by účastníci během akce získali zcela nové znalosti. Dětem byly prezentovány informace týkající se ochrany obyvatelstva jako zásady evakuace, jak volat na čísla tísňového volání či zásady bezpečného chování během mimořádných událostí. Avšak tyto informace děti již znaly z výuky na svých školách.

4.4 Strukturované rozhovory

Ke sběru potřebných dat a informací byly použita metoda strukturovaného rozhovoru. Všem dotazovaným respondentům byly pokládány předem připravené otázky, vždy ve stejném pořadí. Během rozhovoru nebyly kladeny doplňující otázky a nedocházelo k odchýlení od předem stanoveného scénáře.

- **Otázka č. 1** Můžete se mi krátce představit a říct, jak dlouho působíte u Hasičského záchranného sboru?

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

„Jmenuji se Vlastimil Štrumfa a u Hasičského záchranného sboru působím od roku 1996, kam jsem přešel od městské policie v Poličce.“

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

„Takže já jsem Marcel Mondeková, u hasičů jsem 22 let, z toho to PVČ dělám třetí rok. Pracuji na úseku ochrany obyvatelstva a krizového řízení.“

Respondent 3 – por. Klára Beranová

„Jmenuji se Klára Beranová a působím na oddělení ochrany obyvatelstva a krizového řízení HZS Olomouckého kraje od roku 2002. Má funkce spočívá mimo jiné v koordinaci a řízení činností týkajících se PVČ, jsem v pozici krajského koordinátora PVČ HZS Olomouckého kraje a územního koordinátora za ORP Olomouc.“

- **Otázka č. 2 Jak jste se dostal/a k preventivně výchovné činnosti a co Vás na ní nejvíce baví?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

„Preventivně výchovná činnost je nedělitelná součást práce v podstatě všech příslušníků.“ Pan kapitán pracuje na úseku ochrany a krizového řízení a činnost PVČ, jak on říká: *„se k nám dostala od okresních úřadů, kde byly odbory ochrany a obrany a původně k nám přišli i lidi, kteří to dělali“*. K této činnosti se dostal poté, co přešel z operačního střediska. Práce ho baví a podle něj *„je to pestré, nikdy to není stejné“*.

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

Paní nadpraporčík Mondeková se k preventivně výchovné činnosti dostala v návaznosti na její pracovní povinnost. Jak ona řekla: *„dostala jsem se k tomu, protože to je náplň práce. Bylo mi to určený jako jo. Není to přiznám se teda, že není to nic, co by mě jako úplně bavilo“*. Pokud by však měla něco vyzdvihnout, tak je to práce s nejmenšími. Řekla o nich: *„jsou takový bezprostřední, zeptají se, chtějí něco vědět, zajímá je to“*.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

Paní Beranová se k pozici na úseku PVČ dostala systematizací místa. Jak už sama říká: *„moje funkce je předat lidem informace, jak se mají zachovat, kde najdou pomoc, a i více informací“*. Baví ji práce s lidmi i celkový seberozvoj a sebevzdělávání v nových možnostech ve vzdělávání obyvatelstva. *„Každý zachráněný život, zdraví má smysl – a to je to co mě na této činnosti baví – ochrana života, aniž by si to třeba posluchači uvědomovali.“*

Závěr:

Všichni respondenti pracují na úseku ochrany obyvatelstva a krizového řízení, avšak cestu k PVČ mají všichni odlišnou. Nejdůležitějším zjištěním je skutečnost, že práci v oblasti PVČ nevykonávají pouze lidé, které tato edukativní činnost baví, ale lidé, kterým je tato práce přidělena, jakožto náplň práce. Na základě výpovědí respondentů lze usoudit, že preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva je založena na propojení profesních povinností a osobních přístupů daných příslušníků HZS. Správná a efektivní realizace PVČ si zakládá nejen na odborném metodickém vedení, ale i na přístupu pracovníků k nalezení vlastního smyslu, jak preventivní činnost vykonávat.

- **Otázka č. 3 Jak se podle Vás preventivně výchovná činnost u Hasičského záchranného sboru vyvíjela v posledních letech?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

„Je na ní kladen čím dál tím větší důraz, protože zase není tak moc institucí a vůbec zařízení, který se tomu věnují. Když se podíváme na základní školství, tak tam odsud civilní ochrana zmizela úplně, střední školství je na tom naprosto stejně, vysoké školství taky. investuje se do toho čím dál tím víc peněz. Je to pojato tak, že vlastně se tomu musí věnovat každý hasič.“

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

„Je to zaměřené spíš jakoby na tu ochranu člověka.“ Rovněž podle paní Mondekové se aktuální globální situace začíná zpětně odrážet i u PVČ. V rámci rozhovoru byla zmiňována problematika ukrytí, jelikož v době, kdy na školách ještě fungovala branná výchova, bylo krytů na území ČR dostatek, ale nyní stále úkryty chybí a ani učitelé nemají žádné povědomí o tom, jak či kam se ukrýt v případě nebezpečí. *„Všechno se v podstatě vrací zpátky“*, co se týče odezvy na situaci ve světě.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

„Vývoj je velmi dynamický, reaguje mimo jiné i na mimořádné události, které se udály v posledních letech i na rámcově vzdělávací programy.“ Poručík Beranová zmínila i skutečnost toho, že od zrušení povinného předmětu branná výchova v 90. letech minulého století, je dospělá populace nepoučena v oblasti ochrany obyvatelstva a zvyšuje se tak potřeba přípravy pedagogů. *„Vývoj jde od frontální výuky také cestou zážitkového vzdělávání*

spojené s exkurzí na hasičských stanicích, podílíme se na projektových výukách. Vývoj probíhá i přes vydávání knih, brožurek, sešitů, rozvoj informací je i v sociálních sítích (Hasiči radí, videa k PVČ), pořádají se celostátní soutěže. “

Závěr:

Společným tvrzením respondentů je postupný pokles informovanosti v oblasti ochrany obyvatelstva v návaznosti na zrušení povinné branné výchovy. Zásadní problém vyplývá z ukotvení problematiky OČMU v RVP, nikoliv jako samostatného předmětu jako tomu bylo v minulosti. Vývoj PVČ se odvíjí od aktuální bezpečnostní situace ve světě. HZS reflektuje do náplně preventivně výchovných aktivit novodobé bezpečnostní hrozby a přizpůsobuje jim obsah i formu aktivit směřujících k jednotlivým cílovým skupinám. Vývoj PVČ probíhá i formou tvorby edukativních materiálů a propojováním veřejnosti s praxí prostřednictvím exkurzí a jiných tematických dní.

- **Otázka č. 4 Které metody nebo přístupy se v minulosti ukázaly jako nejefektivnější?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

Panu Štrumfovi se po dlouholeté zkušenosti osvědčilo následovné: *„udělám jejich analýzu, to znamená, že se podívám do našich plánů, co všechno tu školu ohrožuje“*. Poté, co je územní odbor ve Svitavách osloven ze strany školy s žádostí o preventivní akci, projde si pan major plány dané školy a připravuje se tak, aby byl výklad co nejefektivnější vzhledem k věku frekventantů. *„Pro ty nižší ročníky tak máme vyrobenou takovou prezentaci, kde vlastně pomocí Barta Simpsona a jeho rodiny dítěte seznamujeme s tím, co se může, co se nemůže a jak se zachovat. Pokud jsou to starší děti, tak je potřeba zeptat se, čím se zabývají třeba ve volném čase a chytit se toho a potom pokračovat dál.“*

Respondent 2 – nprap. Marcela Mondeková

Nejvíce zmiňovanými metodami byly podle paní Mondekové převážně filmy, prezentace a různá promítání. Postupem času se do popředí dostává forma branného či projektového dnu. *„Když mají ta jednotlivá stanoviště, když mají nějakou ukázkou, tak to je zajímavé.“*

Respondent 3 – por. Klára Beranová

Za nejefektivnější přístupy z minulosti považuje paní Beranová frontální výuku a projektové dny, o které mají školy velký zájem a pro děti jsou atraktivním způsobem edukace i největším přínosem nových znalostí. Dále v návaznosti na modernizaci i digitalizaci byly zmíněny informace předávané prostřednictvím sociálních sítí.

Závěr:

Nejefektivnějším přístupem podle jednotlivých rozhovorů je forma frontální výuky a projektových dnů na základních školách. Dále je dobrým způsobem prvotní nastudování školy, jejich ročních plánů výuky, i činností, které jsou v zájmu dětí a následné nasměrování akce na tyto zjištěné informace, což rapidním způsobem ovlivňuje účinnost akce. Na základě získaných informací lze následovně volit směr, náplň a metody pro průběh tak, aby akce byla pro děti, popřípadě jiné cílové skupiny, nejprínosnější i nejzajímavější.

- **Otázka č. 5 Jaké materiály nebo pomůcky při své práci využíváte?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

Zmiňován byl problém s počtem materiálů. Pan kapitál řekl: *„učebnice, které na dané téma vyšly, tak máme, ale to se dá spočítat na prstech jedné ruky“*. Každopádně při své práci pan Štrumfa využívá různé videoukázky a prezentace apod.

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

Nadpraporčík Mondeková v první řadě zmínila různé formy propagačních materiálů. *„Kolegyně dělala úkolníčky pro děti, kde na každý měsíc tam děti měly seznam na úkoly a křížovky nějaký takové doplňovačky a další věci takovou zábavnou formou.“* Dále například záložky s tísňovými čísly a informacemi o zkoušce sirén, avšak ty nejsou pro dnešní už tak atraktivní. Kromě informačních materiálu využívají i různé hry, magnetické destičky a informační bannery.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

Poručík Beranová hovořila o různých pomůckách, které využívají, kterými jsou materiály z projektu Záchraného kruhu, vlastní zpracované materiály nebo praktické ukázky. Jako konkrétní příklady praktických ukázek uvedla: *„zahoření oleje na pánvičce,*

použití ručního hasicího přístroje, hasící deky, hasící sprej, detektory, džberovou ruční stříkačku a další.“

Závěr:

V rámci akcí PVČ je využívána celá řada pomůcek. Dotazovaní hasiči nejvíce používají prezentace a videa, v případě jejich účasti na akcích v rámci výuky ve školách. Kromě audiovizuálních pomůcek využívají formy praktických ukázek z hasičské praxe. Jedná se o ukázky hasičské techniky či ochranných prostředků, nácvik evakuace nebo názorné příklady toho, co by se mohlo stát v případě hašení oleje na pánvi apod. Na základě získaných informací lze konstatovat, že ideálním způsobem k efektivní PVČ je kombinace různých druhů pomůcek a materiálů.

- **Otázka č. 6 Jak hodnotíte spolupráci s dalšími složkami IZS a vzdělávacími institucemi v této oblasti?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

„Potkáváme se zejména na větších akcích, kam si nás školy nebo organizátoři společně pozvou“ uvedl pan kapitán.

Respondent 2 – nprap. Marcela Mondeková

„Děláme dny s IZS, potkáváme se na takových akcích. Jakože bychom se sami domlouvali a chodili na akce, to ne. Většinou si nás někdo pozve“.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

„Spolupráce se neustále vyvíjí, stále pracujeme na lepší koordinaci naší činnosti a efektivnějšímu cílení na obyvatelstvo. U některých složek jsou již jasně vymezené mantinely spolupráce.“

Závěr:

Spolupráci respondenti hodnotili velmi kladně, ať už s dalšími složkami IZS, tak se školami. Nejvíce spolupracují na akcích, které jsou realizovány pro větší počet osob, kde se podílejí na přípravě společných praktických ukázek, zásahu u simulovaných nehod a dalších praktických činností. Vzájemná součinnost a koordinace složek IZS mezi sebou v rámci PVČ i jejich následné propojení se vzdělávacími institucemi napomáhá ke zvyšování povědomí o bezpečnostní tematice.

- **Otázka č. 7 Jaké nové metody podle Vás mají potenciál zlepšit preventivně výchovnou činnost?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

Velký potenciál má v oblasti IZS i při preventivních aktivitách podle pana kapitána Skupina dobrovolníků ochrany obyvatelstva. Jejich využití k edukaci by mohlo alespoň v užším měřítku vyřešit časovou náročnou pro hasiče, kteří spolu s PVČ musejí vykonávat i jiné činnosti v oblastech např. krizového a havarijního plánování.

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

Podle paní Mondekové mají potenciál praktické ukázky a umožnění dětem vyzkoušet si různé aktivity na vlastní kůži. Nejvíce vyznívala, že děti postupem času nejvíce zaujmou videa, ty starší pak sociální sítě. Zmiňovány byly v rámci rozhovoru Karlovy Vary, kde se nachází Svět záchranářů. I taková forma vzdělávání má podle respondentky budoucnost ve zlepšení vzdělávání dětí v bezpečnostních tématech.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

Respondentka poručík Beranová uvedla spoustu možností, jak potenciálně vývoj PVČ zlepšit. Taktéž mluvila o možnostech vybudování center bezpečí, obdobně jako v Karlovarském kraji, využití simulací, virtuální reality a umělé inteligence. Zajímavým bodem rozhovoru byla myšlenka vytvoření platformy – *„obdoba aplikace Záchranka nebo její rozšíření, s informacemi, jak se zachovat, přehled základních UN kódů, Kemlerova kódu, meteorologické výstrahy, výstrahy a informace vydané na určité území operačním a informačním střediskem nebo krizovými orgány“*.

Závěr:

Respondenti zmiňovali celou řadu zlepšení a inovativních přístupů, které by mohli zvýšit dosah PVČ v ČR. Zmiňovanou možností byla výstavba edukativních center pro vzdělávání bezpečnostní problematiky ve více krajích. Centra by byla schopna poskytnout zázemí pro interaktivní vzdělávání různých věkových skupin. Další možností by mohlo být využití dobrovolné síly ve formě Skupiny dobrovolníků ochrany obyvatelstva, kteří se na PVČ již podílejí, ale jejich potenciál by mohl být více zužitkován. Významnými formami rozvoje dnešní doby jsou digitální a online nástroje, aplikace či sociální sítě.

- **Otázka č. 8 Jaká je podle Vás informovanost žáků na druhém stupni základních škol o ochraně obyvatelstva?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

V rámci rozhovoru bylo diskutován fakt, že primární zájem o akce PVČ je pro žáky prvního stupně. Žáci na druhém stupni se s těmito akcemi setkávají pouze zřídka, což rapidním způsobem ovlivňuje nedostatky ve znalostech v oblasti ochrany obyvatelstva. Jak říká pan Štrumfa: *„člověk z těch dětí dostane tísňová čísla, po čase se dostane i na to, aby dokázali popsat, odkud vlastně volají, trochu horší už je to potom, co se týče vzniku mimořádné události a reakci přímo na tu událost“.*

Respondent 2 – nprap. Marcela Mondeková

„Netroufám si říct, protože spolupráce s druhým stupněm se nám moc nenabízí. Řekla bych, že ani ti učitelé nemají moc znalostí, takže těžko to chtít pak po dětech.“

Respondent 3 – por. Klára Beranová

V Olomouckém kraji, kde poručík Beranová slouží se děti v rámci programu Hasík připravují na prvním stupni ve 2. ročníku a na druhém stupni pouze v 6. ročníku. V ostatních třídách se naplňuje problematika OČMU v návaznosti na RVP, které si každá škola upravuje podle svého uvážení. *„Dle mého názoru – opakování je matka moudrosti. S odstupem času budou žáci zapomínat, je to velmi individuální“* dodala paní Beranová.

Závěr:

Z odpovědí respondentů vyplývá, že informovanost žáků druhého stupně není příliš vysoká, jelikož ani zájem o preventivní akce pro tuto cílovou skupinu je poměrně nízký. Školy samotné zapojují HZS do realizace PVČ spíše u nižších ročníků, nikoliv na druhém stupni. Nedostatečný impulz od školských zařízení k zapojení žáků druhého stupně k takovým aktivitám způsobuje nedostačující informovanost u dětí staršího věku. Jejich získané znalosti v problematice ochrany obyvatelstva, které načerpaly na stupni prvním, nejsou dostatečně rozvíjeny a děti tak nejsou do budoucna schopny reagovat na rizikové situace v praxi. Chybí jim znalosti v základních postupech směřujících k případnému zajištění bezpečnosti vlastní i svého okolí.

- **Otázka č. 9 S jakými hlavními překážkami nebo problémy se v preventivně výchovné činnosti setkáváte?**

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

„Požadavky na nás jsou hluboce nevyrovnané.“ Pan major upozorňoval na to, že největší zájem o preventivní akce na základních školách jsou závislé na vývoji školního roku a na tom, co se ve škole zrovna děje.

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

Největším problémem podle paní Mondekové je čas. Jelikož se při své práci nevěnuje pouze preventivně výchovné činnosti, je pro ni velkým problémem nedostatek času i prostoru.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

Za největší problémy považuje paní Beranová ať už nedostatek finančních prostředků, tak i nedostatečné personální zabezpečení pro tuto danou oblast.

Závěr:

Za největší problémy a překážky při realizaci PVČ jsou na základě získaných informací finanční a personální zabezpečení i nedostatečná časová dotace. Nedostatek financí omezuje možnost modernizace přístupů k PVČ a využívání interaktivních metod. Ve stávající době jsou využívány mnohdy zastaralé materiály, které v důsledku finanční stránky nemohou být aktualizovány v takovém rozsahu, který by byl potřebný. Příslušníci HZS, kteří se na PVČ podílejí jsou pracovním přetížení, jelikož vykonávají edukativní činnost v mnoha případech společně s jinými pracovními úkoly. Objevuje se tedy problém v nedostatečném množství specializovaných lektorů, kteří by se PVČ mohli věnovat dlouhodobě. Na PVČ realizovanou HZS jsou nevyrovnané požadavky a tím i časové rozložení pro naplňování je velmi nerovnoměrné. Průběh PVČ pro cílovou skupinu dětí druhého stupně se odvíjí od momentálního vývoje školního roku. Příslušníci jsou však limitováni i jinými pracovními povinnostmi, které musejí plnit ve stanovených lhůtách.

- **Otázka č. 10** Chtěl/a byste ještě něco dodat nebo zmínit, co jsme v rozhovoru neprobrali?

Respondent 1 – kpt. Vlastimil Štrumfa

Pan Štrumfa hovořil o existenci „ministerstev pro mimořádné události“ v jiných státech. V případě, že by taková instituce fungovala i na území ČR, mohla by mít ve své gesci právě PVČ. Zmiňovat, že kdyby zodpovědnost za přípravu obyvatelstva zastřešovalo takové ministerstvo, usnadnilo by to práci spoustě hasičů, kteří PVČ vykonávají okrajové spolu s jinými povinnostmi. Příprava by v takovém případě mohla být mnohem účinnější než doposud.

Respondent 2 – nrap. Marcela Mondeková

Respondentka žádné další poznatky neměla.

Respondent 3 – por. Klára Beranová

„PVČ je velmi důležitá činnost a základní lidskou kompetencí je ochrana vlastního života. Obyvatelé ČR cestují do ciziny a s ohledem na tuto skutečnost je potřeba více vzdělávat obyvatelstvo i v problematice tsunami, zemětřesení, tornáda, jedovatá zvířata a rostliny, systém varování a informování v dalších zemích.“

5 MOŽNÉ INOVACE PŘÍSTUPŮ V PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva je velmi podstatnou a nedílnou součástí každodenního života všech generací. Edukace v souvislosti s riziky a přípravou na konkrétní mimořádné události musí pružně reagovat na měnící se potřeby společnosti i její vývoj. Ukazuje se, že tradiční metody využívané v praxi v současné době nemusejí být pro určité cílové skupiny tolik efektivní ani atraktivní. Nezbytnou součástí vzdělávání je hledání inovací a nových přístupů, které by zlepšovaly účinnost preventivních akcí. Aktuální potřebou je cílení na modernizaci práce a podporu progresivních přístupů v kontextu současných výzev.

Zapojení Skupiny dobrovolníků ochrany obyvatelstva

Skupina dobrovolníků ochrany obyvatelstva je již existujícím uskupením, které se mimo jiné podílí na preventivně výchovné činnosti. V rámci tohoto sdružení fungují různé skupiny, např. humanitární a zdravotnická skupina se podílí na informování veřejnosti. Jedná se zpravidla o aktivity spojené s poskytováním informací týkajících se úkolů ochrany obyvatelstva. Kupříkladu zásady improvizované individuální ochrany a improvizovaného ukrytí, obsah evakuačního zavazadla atd. Využití potenciálu SDOO ke vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva by mohlo představovat budoucí zlepšení kvality PVČ v ČR. Jednalo by se o cenný přínos pro edukaci bezpečnostní problematiky vzhledem k jejich lokálnímu zakotvení v místních komunitách a schopnosti oslovit konkrétní cílové skupiny. Využití SDOO by mělo potenciálně za důsledek i zlepšení personálního zabezpečení i časového vytížení příslušníků HZS. Pokud by část preventivních aktivit převzali do své kompetence odborně vyškolení dobrovolníci z řad SDOO, umožnilo by to lepší časové rozložení aktivit napříč příslušníky HZS, kteří by se tak mohli věnovat svým specifickým pracovním úkonům. Zapojení motivovaných dobrovolníků do PVČ by vedlo k zefektivnění celého procesu vzdělávání, jelikož by se dané bezpečnostní problematice a osvětě věnovali lidé s jasným cílem a zájmem o předávání nových i rozšiřování již známých znalostí.

Celoplošné sjednocení tvorby edukativních materiálů

V současné době probíhá tvorba edukativních materiálů využitelných k PVČ na krajské úrovni, kdy každý kraj samostatně tvoří materiály na základě vlastních ročních plánů PVČ. Dochází tak k různorodým přístupům v rámci vzdělávání. Důsledkem může zpravidla být větší pravděpodobnost nesjednocenosti předaných informací či jejich úplné

nepochopení. V případě komplexní tvorby materiálů využitelných k předávání znalostí týkajících se bezpečnostní problematiky, činností k sebeochraně při mimořádných událostech nebo jiných podobných témat, by se tak objevila možnost, jak ucelit získávané vědomosti a zároveň zvýšit kvalitu získaných informací i jejich dostupnost napříč celou republikou. Pokud by tvorba edukativních materiálů probíhala na celostátní úrovni a následně byla distribuována do jednotlivých krajů, podpořil by se tím systematický rozvoj preventivních aktivit napříč cílovými skupinami i spolupráce mezi institucemi zapojenými do PVČ a HZS ČR. Jednotný přístup by navíc přispěl k efektivnějšímu sdílení osvědčených postupů, lepšímu využití dostupných zdrojů a celkovému zvýšení úrovně připravenosti obyvatelstva na mimořádné a jiné nežádoucí události.

Tvorba edukativních videí

V souvislosti s vývojem moderní společnosti v digitálním světě je třeba pomýšlet i na interaktivní formy vzdělávání i v rámci možných inovací v PVČ. Starší generaci moderní formy však nedokážou plně zaujmout, ale vzhledem k různorodosti cílových skupin při edukaci v oblasti ochrany obyvatelstva nebo požární ochrany je třeba nezapomínat na děti a jejich zájmy. Mladší generace se rychle adaptovala na multimediální obsah a rychlý přístup k informacím prostřednictvím digitálních technologií. Krátké, dynamické a vizuálně poutavé klipy mohou efektivně přiblížit rizikové situace, správné postupy i modelové příklady chování v různých krizových scénářích. Taková videa lze navíc snadno sdílet prostřednictvím školních platforem, sociálních sítí nebo využít při přímé výuce ve třídách. Větší tvorba videí by představovala atraktivní a efektivní způsob, jak předávat potřebné informace a preventivní postupy. V případě, kdy by taková videa byla uveřejněna na zmiňovaných platformách, žáci by se k dané problematice, třeba i nepochopené, mohli vracet v prostředí domova a následně tak sekundárně vzdělávat i generaci jejich rodičů. S rozvojem digitálních technologií se otevírají nové možnosti, jak atraktivně přizpůsobit obsah vzdělávání napříč různými věkovými kategoriemi. Využití interaktivních kvízů, her či simulací je schopné zvýšit zájem i porozumění dětí daným tématům.

ZÁVĚR

Bakalářská práce zachycuje problematiku preventivně výchovné činnosti a její naplňování Hasičským záchranným sborem České republiky. Práce zahrnuje rešerši dostupných zdrojů pojednávajících o PVČ v ČR, ale i o zahraničních programech týkajících se vzdělávání problematiky ochrany obyvatelstva. Důraz je kladen nejen na teoretická východiska, ale také na praktické zkušenosti a příklady z praxe, které mohou být inspirací pro další rozvoj této oblasti v České republice.

Hlavním cílem práce bylo interpretovat způsob realizace PVČ Hasičským záchranným sborem ČR na druhém stupni základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Výstupem, který vychází ze stanoveného cíle, bylo stanovení návrhu inovace přístupu k PVČ. Toho bylo docíleno na základě získaných informací v průběhu rozhovoru s odborníky z praxe, jednalo se o příslušníky HZS ČR. Otázky byly směřovány na osobní pohled jednotlivých respondentů na aktuální stav PVČ, její vývoj i budoucí směřování či potenciální zlepšení stávajícího stavu. Rozhovory poskytly cenné poznatky nejen o současných metodách a postupech, ale také o zkušenostech a názorech odborníků, kteří se preventivně výchovné činnosti dlouhodobě věnují. Dalšími kroky, které přispěly k získání informací o realizaci PVČ pro žáky základních škol na druhém stupni, bylo pozorování konkrétních preventivních akcí. Ke správnému vyhodnocení efektivit těchto akcí sloužila metoda checklist. Předem definované pozorované jevy spolu s cíleně formulovanými otázkami v checklistu umožnily během realizace aktivit v rámci PVČ zaměřit pozornost na klíčové aspekty, které následně určily míru efektivit dané akce pro žáky druhého stupně.

Přínos bakalářské práce lze spatřit v identifikaci slabých míst a návrh inovací, které mohou napomoci dalšímu rozvoji preventivně výchovné činnosti. Navržená opatření, jako je sjednocení tvorby edukativních materiálů či zapojení Skupiny dobrovolníků ochrany obyvatelstva, mohou sloužit jako inspirace pro další rozvoj jak na úrovni HZS ČR, tak v rámci celého vzdělávacího systému. Práce může být podnětem pro další výzkum v rámci zefektivnění preventivně výchovných aktivit a hledání cest k jejich individualizaci podle potřeb cílové skupin. Zároveň může přispět k většímu zapojení odborné i laické veřejnosti do problematiky ochrany obyvatelstva a zvýšit povědomí o důležitosti preventivní výchovy.

Závěrem lze konstatovat, že preventivně výchovná činnost realizována vybranými příslušníky HZS ČR je významným prvkem výchovy v bezpečnostní oblasti a její další rozvoj, inovace a systematická evaluace přispějí k vyšší úrovni připravenosti dětí a mládeže

i dalších cílových skupin na řešení mimořádných situací. Výsledky práce ukazují, že systematická a promyšlená preventivně výchovná činnost má potenciál výrazně ovlivnit bezpečnostní povědomí mladé generace a přispět k celkovému zvýšení bezpečnosti společnosti.

Na základě provedených metod a vymezení možných inovací bakalářská práce splnila stanovený cíl a naplnila všechny body zadání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BALABÁN, Miloš, Bohuslav PERNICA a kolektiv, 2015. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-3150-9.

BAŠTECKÁ, Bohumila, 2013. Psychosociální krizová spolupráce. Grada. ISBN 978-80-247-7554-8. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/psychosocialni-krizova-spoluprace-859/>.

BLAŽEK, Jiří, 2014. *Zásady, obsah a formy preventivně výchovné činnosti*. Online. In: Vzdělávání členů SH ČMS. Dostupné z: https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?head=123&id=59&subhead=303&utm_. [cit. 2024-12-17].

California Department of Public Health, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.cdph.ca.gov/>. [cit. 2024-12-17].

Česká asociace hasičských důstojníků, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.cahd.cz/cz/>. [cit. 2024-12-17].

ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. 1992, roč. 2000, částka 73. Dostupné z: [239/2000 Sb., 1. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka](#). [cit. 2024-12-17].

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově. 1992, roč. 1951, částka 47. Dostupné z: [92/1951 Sb., 1. 1. 1953 - 1. 5. 1961, minulé znění, zrušeno, informativní znění systému e-Sbírka](#) [cit. 2024-12-17].

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově. 1992, roč. 1973, částka 21. Dostupné z: [73/1973 Sb., 15. 3. 1976 - 30. 6. 1991, minulé znění, zrušeno, informativní znění systému e-Sbírka](#) [cit. 2024-12-17].

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, ©2024a. *3 metry k životu – Když jde o život, přeparkovat nestihnete!*. Online. In: Praha Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://hzscr.gov.cz/clanek/3-metry-k-zivotu-kdyz-jde-o-zivot-preparkovat-nestihnete.aspx>. [cit. 2024-12-17].

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRNNÉHO SBORU ČR, © 2024b. *Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://hzscr.gov.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>. [cit. 2024-12-17].

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRNNÉHO SBORU ČR, © 2024c. *Pomůcky pro základní a střední školy*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://hzscr.gov.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>. [cit. 2024-12-17].

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRNNÉHO SBORU ČR, © 2024d. *Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://hzscr.gov.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>. [cit. 2024-12-15].

Hasičský záchranný sbor České republiky, © 2024. Online. Dostupné z: <https://hzscr.gov.cz/>. [cit. 2024-12-17].

HASÍK CZ, © 2024. *Hasík CZ: Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na školách*. Online. In: Hasík CZ. Dostupné z: http://www.hasik.cz/projekt_zs.html. [cit. 2024-12-17].

HRADIL, Jaroslav; MIKA, Otakar J.; MUSIL, Miroslav; SVOBODA, Bohuslav; RAK, Jakub et al., 2018. *Základy ochrany obyvatelstva v České republice: odborná monografie*. Pořadí vydání: první. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení. ISBN 978-80-7454-774-4.

KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava, 2020. *Krizové situace ve škole: Bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Grada. ISBN 978-80-271-4014-5. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/krizove-situace-ve-skole-7521/>.

KYSELÁK, Jan a ROŽŇÁK, Petr, 2022. Branná výchova jako nástroj sociální kontroly. Online. *HISTORICKÁ SOCIOLOGIE*. 2022-06-13, roč. 14, č. 1, s. 129-148. ISSN 2336-3525. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23363525.2022.8>. [cit. 2024-12-18].

MATES, Pavel; VAVERA, František; ŠKODA, Jindřich a SLABÝ, Antonín, 2023. *Veřejné sbory v České republice*. Teoretik. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-650-7.

MIKLÓS, Daniel, 2018. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/metodicka-pomucka-podpis.-pdf.aspx>. [cit. 2024-06-03].

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, © 2024. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030*. Online. In: Databáze strategií. Dostupné

z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mv/strategie/koncepce-ochrany-obyvatelestva-do-roku-2025-s-vyhledem-do-roku-2030?typ=struktura>. [cit. 2024-12-15].

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2013 – 2024. *Podklady pro výuku témat dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na základní škole*. Online. In: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/podklady-pro-vyuku-temat-dopravni-vychovy-a-ochrany-cloveka?utm_source=chatgpt.com. [cit. 2024-12-17].

MINISTERSTVO VNITRA, 2020. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2024-06-03]

MINISTERSTVO VNITRA, 2017. *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení*. Online. In: Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx>. [cit. 2024-10-26].

MINISTERSTVO VNITRA, 2016. *Terminologický slovník pojmů z oblast krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online. In: Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/soubor/terminologicky-slovník-mv-verze-ke-stazeni.aspx>. [cit. 2024-04-27].

MV–GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR, 2019. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: Modul-J*. Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-048-4.

NEVERTY S. R. O., © 2019-2025. *Svět záchranářů Karlovy Vary*. Online. In: Explorio.cz. Dostupné z: <https://cdn.explorio.cz/uploads/media/activity/0001/18/0bab296cbb94724cc1f681cd7d99f3116e17b418.png?width=1200&quality=50>. [cit. 2025-04-04].

PROCHÁZKA, Martin a CAPOUŠEK, Tomáš, 2018. *Sports Law in Czech Republic*. Online. Wolters Kluwer. ISBN 978-94-035-0202-1. Dostupné z: <https://www.google.cz/books/edition/Sports Law in the Czech Republic/2SuRDwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0>. [cit. 2024-12-15].

ŠTRUMFA, Vlastimil, příslušník HZS Pardubického kraje [ústní sdělení]. Polička, 3. 4. 2025.

MONDEKOVÁ, Marcela, příslušník HZS Pardubického kraje [ústní sdělení]. Svitavy, 4. 4. 2025.

BERANOVÁ Klára Olomouc, příslušník HZS Olomouckého kraje. Olomouc, 9. 4. 2025.

ŘEHÁK, David; MARTÍNEK, Bohumír a LEGIERSKÁ, Petra, 2019. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-220-7.

SAVE THE CHILDREN, 2024. *Child centered early warning systems: Examples and good practice*. Online. In: PreventionWeb. Dostupné z: <https://www.preventionweb.net/publication/child-centered-early-warning-systems-examples-and-good-practice>. [cit. 2024-12-17].

SchoolSafety.gov, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.schoolsafety.gov/>. [cit. 2024-12-17].

SEDDIGHI, Hamed; LOPEZ LOPEZ, Monika; ZWITTER, Andrej; MULDOON; Meghan L.; SAJJADI, Homeira et al., 2023. *Non-formal disaster education programs for school students in Iran: A qualitative study of the challenges experienced by stakeholders*. International Journal of Disaster Risk Reductionol. Vol. 86, s. 12. ISSN 2212-4209.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>. [cit. 2024-12-17].

SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA, © 2024. *Hlavní úkoly Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska okresu Blansko do roku 2020*. Online. In: Vzdělávání členů SH ČMS. Dostupné z: https://www.oshblansko.cz/data/Dokumenty/OSH/zapisy_shromazdeni/2015/Rudice_28_03_2015/OSH_Blansko_zamereni_2020.pdf?utm_. [cit. 2024-12-17].

SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA, © 2024. *Smlouva o vzájemné spolupráci mezi GŘ HZS a SH ČMS 2023*. Online. In: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Dostupné z: https://www.dh.cz/index.php/smlouvy/2325-smlouva-o-vzajemne-spolupraci-mezi-gr-hzs-a-sh-cms-ke-stazeni?utm_. [cit. 2024-12-17].

TALICHOVÁ, Martina Talichová, 2018. *Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí*. Online. In: Metodický portál RVP.CZ. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/21576/OCHRANA-CLOVEKA-ZA-BEZNYCH->

RIZIK-A-MIMORADNYCH-UDALOSTI---MIMORADNE-UDALOSTI.html?utm_. [cit. 2024-12-17].

UNDRR, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.undrr.org/>. [cit. 2024-12-17].

UNDRR, 2024. *Concept Note: International Day for Disaster Risk Reduction*. Online. In: PreventionWeb. Dostupné z: <https://www.preventionweb.net/publication/concept-note-international-day-disaster-risk-reduction-2024>. [cit. 2024-12-17].

ÚSTŘEDNÍ ODBORNÁ RADA OCHRANY OBYVATELSTVA, 2024. *Směrnice skupin dobrovolníků pro ochranu obyvatelstva*. Online. In: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Dostupné z: https://www.dh.cz/images/Dokumenty/ochrana-obyvatelstva/skupiny-dobrovolniku/Smernice_SDOO_final.pdf. [cit. 2025-04-06].

VILÁŠEK, Josef a FUS, Jan, 2023. *Krizové řízení v ČR na počátku 21. století*. 2. upravené vydání. Karolinum. ISBN 978-80-246-5498-0.

VOKÁČOVÁ, Nikol, 2019. *Současnost a budoucnost systému preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva na území České republiky*. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Záchranný kruh, © 2024. Online. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/> [cit. 2024-12-17].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Svět záchranářů Karlovy Vary	25
Obrázek 2 Edukativní pomůcka k procvičení čísel tísňového volání	30
Obrázek 3 Edukativní pomůcka evakuačního zavazadla	31
Obrázek 4 Informační banner „Potřebuješ-li pomoc“	32
Obrázek 5 Ukázka hasičské výstroje	34
Obrázek 6 Informační banner „Jak volat na tísňové linky	35

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Checklist	36
---------------------------	----

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	A jiné
atd.	A tak dále
CDPH	California Department of Public Health (Kalifornské ministerstvo veřejného zdraví)
č.	číslo
ČR	Česká republika
GŘ HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
kpt.	Kapitán
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
např.	Například
nprap.	Nadpraporčík
OČMU	Ochrana člověka za mimořádných událostí
por.	Poručík
PVČ	preventivně výchovná činnost
RVP	Rámcové vzdělávací programy
Sb.	Sbírký
SC	Strategický cíl
SDOO	Skupina dobrovolníků ochrany obyvatelstva
SM ČMS	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s Armádou
tzv.	Takzvaně
UNDRR	United Nations Office of Risk Reduction (Úřad Organizace spojených národů pro snižování rizik)

